

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS UAB „ENERGETIKAS“ SVEIKATOS CENTRE TYRIMO

2018 m. kovo 20 d. Nr. (18)SN-11)SP-33

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. sausio 11 d. gautas pareiškėjos E. P. (toliau – Pareiškėja) skundas dėl jos galimos diskriminacijos negalios pagrindu. Pareiškėja nurodė, kad, lankantis UAB „Energetikas“ sveikatos centre (toliau – Centras), esančiame Kuršių take 1, Palangoje, ji buvo apgyvendinta triviečiame kambaryje. Po dubens kaulų operacijos Pareiškėja naudojosi neįgaliojo vežimėliu. Pareiškėjai kreipusis į Centro administraciją su prašymu už papildomą mokestį ją apgyvendinti vienviečiame kambaryje, tai padaryti atsisakyta, nes vienviečiai kambariai (palatos) buvo viršutiniame Centro pastato aukšte, bet iki to aukšto nėra galimybės pakilti įrengtu liftu.

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2018 m. sausio 23 d. raštu Nr. (18)SN-11)S-55 kreipėsi į Centro vadovą, prašydama pateikti informaciją, ar asmenims, turintiems judėjimo negalią, Centre yra sudarytos sąlygos apsigyventi vienviečiuose kambariuose (palatose) lygiai su kitais asmenimis; ar apgyvendinimo vienviečiuose kambariuose (palatose) Centre paslauga gali būti suteikta aukštuose, į kuriuos užtikrintas patekimas liftu (t. y. sudarytos sąlygos patekti asmenims su judėjimo negalia), ar Pareiškėjai buvo atsisakyta suteikti apgyvendinimo vienviečiame kambaryje (palatoje) paslaugą dėl priežasties, nurodytos skunde, t. y. jog Centre dėl neveikiančio lifto nėra galimybės patekti į vienviečius kambarius (palatas).

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2018 m. vasario 5 d. Tarnyboje gautas Centro raštas Nr. S18-28, kuriame nurodoma, jog Pareiškėjos skundas pateiktas praėjus daugiau nei pusei metų nuo jos apsilankymo Centre. Teigiama, jog iki šiol Centras nėra gavęs nei Pareiškėjos, nei kitų asmenų analogiškų nusiskundimų, nes tam nėra pagrindo. Rašte nurodoma, kad Centre sudarytos visos sąlygos gyventi asmeniui vienam, nepriklausomai nuo jo negalios, sveikatos. Pastatas suprojektuotas taip, kad vienviečiai kambariai yra paskutiniame aukšte, į kurį liftas nekyla, tačiau ši situacija sprendžiama suteikiant neįgaliajam asmeniui dvivietį ar trivietį kambarį (pagal aplinkybes) be papildomos įmokos, t. y. už vienviečio kainą. Centro administracijos manymu, tokios sąlygos yra komfortiškesnės nei būtų vienviečiame kambaryje ir tikrai nepažeidžia neįgaliųjų lygių galimybių.

2018 m. kovo 7 d. telefoninio pokalbio metu Pareiškėja teigė, jog po patirtos traumos 2017 m. balandžio mėn. pabaigoje – gegužės mėn. ji naudojos Centre teikiamomis reabilitacijos paslaugomis. Pareiškėja paaiškino, kad, paprašius ją apgyvendinti vienviečiame kambaryje, Centro administracijos darbuotoja informavo, jog Pareiškėja negali būti apgyvendinta vienviečiame kambaryje (nors tuo metu buvo laisvų numerių), nes į viršutinį Centro aukštą, kuriame įrengti vienviečiai kambariai, liftas nekyla. Kitos apgyvendinimo alternatyvos (gyventi vienai dviviečiame ar triviečiame numeryje) Pareiškėjai nebuvo pasiūlyta.

2018 m. kovo 8 d. Tarnyboje gautas papildomas Centro raštas Nr. S18-67, kuriame nurodoma, jog, nesant techninių galimybių (neįrengtas liftas) Pareiškėjai suteikti vienvietį kambarį paskutiniame aukšte, jai vienai be papildomų priemonių buvo pasiūlytas kambarys, skirtas gyventi daugiau nei vienam asmeniui aukšte, į kurį ji gali patekti liftu. Pareiškėja pasiūlymo nepriėmė, todėl jos pretenzijos yra nepagrįstos ir neatitinkančios tiesos.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Centre, teikiant reabilitacijos bei apgyvendinimo paslaugas, nebuvo pažeistos Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatos, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose pateiktas diskriminacijos apibrėžimas – tai reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje. Remiantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų,

amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, aptariamam atveju, – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pareiškėja Tarnybai pateikė informaciją, jog, turėdama laikiną judėjimo negalią bei naudodamasi Centro reabilitacijos paslaugomis, neturėjo galimybės apsigyventi viename iš vienviečių kambarių, esančių Centro pastato viršutiniame aukšte, kadangi į jį nekelia liftas. Pareiškėja nurodė, jog, nesant galimybės jos apgyvendinti vienviečiame kambaryje, kuris yra viršutiniame Centro pastato aukšte, jai alternatyvi paslauga (galimybė vienai apsigyventi dviviečiame ar triviečiame kambaryje) nebuvo pasiūlyta.

Tyrimo metu nustatyta informacija, jog Centro pastatas suprojektuotas taip, kad vienviečiai kambariai yra paskutiniame aukšte, į kurį liftas nekyla, todėl į juos nėra galimybės patekti asmenims, turintiems judėjimo negalią. Kita vertus, Centro 2018 m. vasario 5 d. rašte Nr. S18-28 bei 2018 m. kovo 8 d. rašte Nr. S18-67 pateikta informacija, jog asmenims, turintiems judėjimo negalią, pageidaujantiems apsigyventi po vieną, yra siūloma alternatyvi paslauga – apgyvendinimas dviviečiame ar triviečiame kambaryje. Taigi šiuo atveju nėra pagrindo teigti, jog asmenims, turintiems judėjimo negalią, Centre nėra galimybės gauti apgyvendinimo paslaugą, kambaryje gyvenant vienam. Pažymėtina, jog 2018 m. kovo 8 d. rašte nurodoma, jog ir Pareiškėjai buvo pasiūlytos netgi palankesnės sąlygos – vienai apsigyventi dviviečiame ar triviečiame kambaryje be papildomų priemonių.

Atkreiptinas dėmesys, jog, pradėjus tyrimą, sužinota informacija, jog nuo Pareiškėjos lankymosi Centre iki skundo Tarnybai pateikimo praėjo daugiau nei pusė metų (apie aštuonis mėnesius). Pažymėtina, jog, pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 4 dalies nuostatas, jeigu skundo tyrimo metu išaiškėja šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas. Lygių galimybių įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, jog lygių galimybių kontrolierius priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, jeigu skundas pateiktas praėjus šio įstatymo 26 straipsnyje nustatytam terminui, t. y. trims mėnesiams nuo skundžiamų veiksmų padarymo ar paaiškėjimo. Taigi šiuo atveju, pradėjus tyrimą, išaiškėjo aplinkybė, jog skundas Tarnybai pateiktas praleidus įstatyme nustatą terminą jam pateikti. Ši aplinkybė yra pagrindas lygių galimybių kontrolieriaus tyrimą nutraukti. Kita vertus, iš tyrimo metu gautų duomenų (iš Pareiškėjos pateiktų aplinkybių bei Centro administracijos paaiškinimų) nebūtų galimybės nustatyti objektyvių duomenų apie Pareiškėjos atžvilgiu galimai padarytą pažeidimą bei nustatyti, ar, teikiant paslaugas Centre, asmenims su negalia sudaromos vienodos sąlygos jas gauti, lyginant su kitais asmenimis (neturinčiais negalios).

Centro administracija savo raštuose pateikė paaiškinimus, kuriuose teigia, jog Centre yra sudaryta galimybė asmenims, turintiems judėjimo negalią, gauti apgyvendinimo po vieną paslaugą, įkurdinant juos dviviečiuose ar triviečiuose kambariuose be papildomo mokesčio. Atkreiptinas dėmesys, jog tokia taikoma praktika nėra įtvirtinta vidiniuose Centro teisės aktuose, skelbiamuose Centro internetiniame puslapyje (<http://www.energetikas.lt>), todėl asmenims, turintiems judėjimo negalią, gali kilti neaiškumų dėl galimybės gauti apgyvendinimo paslaugas lygiai su kitais asmenimis. Atsižvelgiant į tai, Centro administracijai rekomenduotina formalizuoti

ir viešai skelbti informaciją apie galimybes naudotis Centro teikiamomis apgyvendinimo paslaugomis asmenims, turintiems judėjimo negalią.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 4 dalimi, 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 26 straipsniu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą nutraukti, paaiškėjus, jog skundas pateiktas praleidus terminą jam pateikti.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Centro vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė